मृदुरार्द्रः कृशो भूत्वा शनैः संलोयते रिपुः । वल्मीक इव वृक्षस्य पश्चान्मूलानि छिन्दति ।
अद्रोहं समयं कृत्वा मुनीनामग्रतो हरिः । जघान नमुचिं पश्चादपां फेनेन पार्थिव ।
सुप्तं मत्तं प्रमत्तं वा घातयन्ति रिपुं नराः । विषेण वह्निना वाऽपि शस्त्रेणाप्यथ मायया । ११७०
न च शेषं प्रकुर्व्वन्ति पुनर्वैरभयान्नराः । घातयन्ति समूलं हि शृणु मामुपमां नृप ।
शत्रुशेषमृणाच्छेषं शेषमग्निश्च भूमिप । पुनर्वर्द्धेत संभूय तस्माच्छेषं न शेषयेत् ।
हसते जल्पते वैरी एकपात्रे च भुञ्जते । एकासनञ्चारोहति स्मरते तच्च किल्बिषं ।
कृत्वा सम्बन्धकञ्चापि विश्वसेच्छत्रुणा न हि । पुलोमानं जघानाजौ जामाता सन् शतक्रतुः ।
निधाय मनसा वैरं प्रियं वक्तीह यो नरः । उपसर्पेन्न तं प्राज्ञः कुरङ्ग इव लुब्धकं । ११७५
न चासन्नेन वस्तव्यं सवैरे वर्द्धते रिपौ । पातयेत्तं समूलं हि नदीरय इव द्रुमं ।
अमित्रादुन्नतिं प्राप्य नोन्नतोऽस्मीति विश्वसेत् । तस्मात् प्राप्योन्नतिं नश्येत् प्रावार इव कीटकः ।
इत्येता उशनोगीता गाथा धार्य्या विपश्चिता । कुर्व्वता चात्मरक्षां वै नरेण पृथिवीपते ।
मया च किल्बिषं तुभ्यं प्रयुक्तमतिदारुणं । पुत्रमन्धं प्रकुर्व्वन्त्या तस्मान्नो विश्वसे त्वयि ।
एवमुक्त्वा प्रदुद्राव तदाकाशे पतङ्गिनी । इत्येतत्ते मयाख्यातं पुराभूतमिदं नृप । ११८०
ब्रह्मदत्तस्य राजेन्द्र यद्वृत्तं पूजनीयथा । श्राद्धञ्च पृच्छसे यन्मां युधिष्ठिर महामते ।
अतस्ते वर्णयिष्येऽहमितिहासं पुरातनं । गीतं सनत्कुमारेण मार्कण्डेयाय पृच्छते ।
श्राद्धस्य फलमुद्दिश्य नियतं सुकृतस्य च । तन्निबोध महाराज सप्तजातिषु भारत ।
सगालवस्य चरितं कण्डरीकस्य चैव हि । ब्रह्मदत्तहतीयानां योगिनां ब्रह्मचारिणां ।
इति श्रीमहाभारते खिलेषु हरिवंशे हरिवंशपर्व्वणि पूजनीयोपाख्याने विंशतितमोऽध्यायः ॥ २० ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ श्राद्धे प्रतिष्ठितो लोकः श्राद्धाद्योगः प्रवर्त्तते । हन्त ते वर्त्तयिष्यामि श्राद्धस्य फलमुत्तमं । ११८५
ब्रह्मदत्तेन यत्प्राप्तं सप्तजातिषु भारत । तत एव हि धर्म्मस्य बुद्धिर्निर्वर्त्तते शनैः ।
पीडयाऽप्यथ धर्म्मस्य कृते श्राद्धे पुराऽनघ । यत्प्राप्तं ब्राह्मणैः पूर्व्वं तन्निबोध महामते ।
ततोऽहं तानधर्म्मिष्ठान् कुरुक्षेत्रे पितृव्रतान् । सनत्कुमारनिर्द्दिष्टानपश्यं सप्त वै द्विजान् ।
दिव्येन चक्षुषा तेन यानुवाच पुरा विभुः । वाग्दुष्टः क्रोधनो हिंस्रः पिशुनः कविरेव च ।
खसृमः पितृवर्त्ती च नामभिः कर्म्मभिस्तथा । कौशिकस्य सुतास्तात शिष्या गर्गस्य भारत । ११९०
पितर्य्युपरते सर्व्वे व्रतवन्तस्तदाऽभवन् । नियोगात्ते गुरोस्तस्य गां दोग्ध्रीं समकालयन् ।
समानवत्सां कपिलां सर्व्वे न्यायागतां तदा । तेषां पथि क्षुधार्त्तानां बाल्यान्मोहाच्च भारत ।
क्रूरा बुद्धिः समभवत्तां गां वै हिंसितुं तदा । तान् कविः खसृमश्चैव याचेतां नेति वै तदा ।
न चाशक्यन्त ताभ्यां ते तदा वारयितुं द्विजाः । पितृवर्त्ती तु यस्तेषां नित्यं श्राद्धाङ्किको द्विजः ।
स सर्व्वानब्रवीद्भ्रातॄन् कोपाद्धर्म्मे समाहितः । यद्यत्रयं प्रहन्तव्यं पितॄनुद्दिश्य साध्विमां । ११९५
प्रकुर्व्वीमहि गां सम्यक् सर्व्व एव समाहिताः । एवमेषाऽपि गौर्द्धर्म्मं प्राप्स्यते नात्र संशयः ।